

Posudek na doktorskou disertační práci Mgr. Tomáše Jablonického
Dějiny trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989

Předkládaná doktorská disertační práce Mgr. Tomáše Jablonického se týká tématu, které je poměrně široce pojaté a dotýká se hned několika klíčových mezníků ve vývoji trestního práva na území českých zemí.

Autor však podle mého názoru měl téma své práce lépe vážit, zejména ve vztahu ke skutečnému obsahu své práce a je nepochybné, že zvolený časový úsek je příliš široce vymezený a neumožňuje autorovi zpracovat látku v žádoucí hloubce a na odpovídající úrovni. Navíc se podle mého názoru spíše než o „dějiny“ trestního práva v tomto případě jedná o práci, která se věnuje vědě trestního práva, vědeckým a akademickým institucím oboru a jeho představitelům a až sekundárně pojednává o předpisech a takřka vůbec ne o jejich skutečné aplikaci.

Zvolené téma či přinejmenším jeho dílčí aspekty, byly dosud předmětem zkoumání již několika monografií a odborných studií (jakkoli autor hodlá podat „první skutečně objektivní pohled“), zdaleka však nebylo zpracováno vyčerpávajícím způsobem. Autorovi proto zbyl dostatečný prostor pro vlastní syntézu a zejména po formulaci vlastních názorů. Můžeme však i zde konstatovat, že toho adekvátně nevyužil.

Práci začíná poměrně stručným úvodem, kde, na str. 8, vyjadřuje snahu „ podat komplexní zpracování uvedené právní problematiky“, a to „ všemi vědeckými metodami “. Bohužel právě otázka zvolené metodologie je dalším z klíčových problémů předložené práce. Práce takovéhoho zaměření a navíc doktorská disertace by totiž měla začít kritickým pojednáním o pramenech a literatuře, které však v práci absentuje. Autorovi se sice podařilo shromáždit reprezentativní výběr zejména dobové literatury a to jak knižní, tak časopisecké, avšak přesto v práci řada relevantní literatury chybí. Zarážející jistě je, že nevyužil syntézy připravené jeho vlastním školitelem (Malý, K., Soukup, L.

(ed.): Vývoj práva v Československu v letech 1945-1990. Karolinum, Praha, 2004), nejnovější práce k poválečnému vývoji Bobek, M. - Molek, P. - Šimíček, V. (eds.): Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Brno, 2009 ani obdobnou syntézu připravenou katedrou a ústavem právních dějin PF UK pod mým vedením ani syntézu Bender, G., Falk, U.: Recht im Socialismus, Analysen zur Normdurchsetzung in Osteuropaischen Nachkriegsgesellschaften (1944/1945-1989). Band 2. Justizpolitik, Frankfurt nad Mohanem, 1999. (Další příklady uvedu u příslušných pasáží níže). Pokud by rozbor literatury provedl, mohl samozřejmě uvést, proč je pro svoji práci nepovažuje za relevantní.

U pramenů je to zejména takřka úplná rezignace na archivní výzkum, který by přitom zejména pasáže celého československého období určitě obohatil a který je podle mého názoru u doktorské disertace z právních dějin *conditio sine qua non* původní vědecké práce. Fondy Národního archivu v Praze (zejména Ministerstvo spravedlnosti či Předsednictvo ministerské rady a řada dalších) jsou bez problémů přístupné, pro meziválečné období navíc zpracované s odpovídajícími archivními příručkami). Autor se také vůbec nezabývá parlamentními debatami ke klíčovým zákonům (zvláště pikantní je to u zákona na ochranu republiky, kde odkazuje na denní tisk a časopisecké studie), i když existuje elektronický repozitář dokumentů k činnosti Národního shromáždění na [www. psp. cz](http://www.psp.cz).

Dalším problémem práce je nestejná úroveň zpracování jejích jednotlivých částí. Soustředil se zejména na vývoj v období rakousko-uherské monarchie a v meziválečném Československu (i když zde bych očekával originálnější a propracovanější úvahu o problematice recepce), od Mnichova však úroveň a způsob zpracování upadá a autor nedodrží ani v úvodu (str. 8) slibovaný „pozitivistický postup“. U období protektorátu nezasazuje trestní právo do kontextu právního vývoje protektorátu, nehledě na to, že stranou ponechává Maršáلكovy práce a řadu dalších titulů editovaných dokumentů a

literatury (zejména edice Linhartová, L. - Měšťánková, V. - Milotová, J. (eds): Heydrichova okupační politika v dokumentech, Praha 1987 či J. Milotová – Kárný (eds): Protektorátní politika Reinharda Heydricha, Praha 1991) poté se není co divit, že vývoj práva v protektorátu shledává „značně nepřehledným“.

Co se týče retribucí, je tato pasáž doslova ignorováním dosavadních výsledkům historické a právní produkce v této oblasti (zejména práce M. Boráka Spravedlnost podle dekretu, moje a Pavlíčkovy práce, studie J. Kozáka v PHS), že celou tuto problematiku odkazuje na starší Matesovu studii. A to již nemluvím o možnosti vývoj trestního práva tohoto období zasadit do mezinárodního kontextu, který absentuje takřka v celé práci. U trestního práva 50. Let pak výše zmíněná absence zájmu autora o aplikaci trestně právních předpisů v praxi vede k paradoxní situaci, kdy v literatuře dobře zpracovaná problematika politických procesů je v Jablonického práci marginalizována (chybí zejména stěžejní Kaplanovy práce). K tezi o proměně aplikace trestních předpisů po nástupu normalizace zase měl reflektovat alespoň J. Cuhru: Trestní represe odpůrců režimu v letech 1969-1972, Praha, 1997. Není mým úkolem dělat za autora základní rešerši, nicméně pro začátek by neškodilo podívat se na doporučenou literaturu k tématu in: Kuklík, J. a kol. Dějiny československého práva 1945-1989, Praha Auditorium 2011.

Stejně tak je zarážející, že u analýzy základních trestních předpisů autor vždy selektuje jen některé problémy, a to bez toho, že by čtenáře seznámil s metodou, jakou tak činí. Typicky se tak rozbor trestního zákona z roku 1852 soustředí jen na poměrně povrchní popis základních zásad, rozdělení trestných činů a trestů a zvláštní část demonstruje více méně jen na příkladech odstranění feudálních přežitků. Ostatní významné pasáže kodexu ponechá úplně stranou. To samé platí o zákonu na ochranu republiky, zákon na ochranu lidově demokratické republiky je pro jistotu odbyt dvěma odstavci (které navíc vystihují tak třetinu změn, které skutečně přinesl) a rozbor trestního zákona z roku 1950 by možná postačil na postupovou zkoušku z předmětu právních

dějin (rozebrán na necelých dvou stranách 107-108!). A znovu připomínám, že téma, které si autor zvolil zní „Dějiny trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989“.

Jablonického práce má však i své pozitivní stránky. Zejména jeho představení osobností české vědy trestního práva (zejména Kallaba, Miřičky či Solnaře) a jejich díla svědčí o jeho zájmu o tuto problematiku a zde je relevantní i zvolená metoda analýzy jejich klíčových prací a snaha po objektivním zhodnocení jejich přínosů.

Práce Mgr. Tomáše Jablonického je rozdělena na úvod, 7 obsahových kapitol, závěr a anglický abstrakt. Včetně seznamu literatury čítá 195 stran. Po této stránce splňuje formální kritéria pro rozsah doktorské disertace

Co se týče předložené doktorské disertační práce, musím konstatovat, že ve mně vzbudila značné rozpaky. Je v ní vidět velké množství práce zejména s dobovou literaturou a zájem o představitele vědy trestního práva. Na druhou stranu se nejedná s plnění cílů, které si autor sám stanovil a které naznačuje i zvolený název práce. Hodlám však nechat posoudit tuto otázku celou komisí pro obhajobu doktorské disertace, které dávám ke zvážení i možnost přepracování práce, tak aby vyhověla výše uvedeným námitkám.

V Praze dne 30. dubna 2014 Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.